

سیاستها و قانون برنامه هفتم پیشرفت (۱۴۰۳)

1

دکتر سید محمد مهدی غمامی

معاون تحقیقات، آموزش و حقوق شهروندی
معاونت حقوقی ریاست جمهوری

شهریور 1403

ویژه مدیران و کارشناسان
حقوقی دستگاههای اجرایی

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يَبْدَأْ فِيهِ بِاسْمِ اللَّهِ فَهُوَ أَتْر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشینه برنامه ریزی و الزامات آن در ایران

- ۱- در سال ۱۳۱۶ برای نخستین بار فکر تنظیم برنامه‌ای، برای فعالیت‌های عمرانی کشور به وجود آمد. در ۱۱ فروردین ماه همان سال «**شورای اقتصادی**» با ریاست نخست وزیر تشکیل شد.
- ۲- در ۲۶ بهمن ۱۳۲۷ قانون اجازه اجرای مقررات گزارش کمیسیون برنامه مجلس که در واقع قانون برنامه اول عمرانی کشور (ماده واحده و ۴ تبصره) به تصویب مجلس رسید.
- ۳- **قانون برنامه و بودجه کشور** در ماده در مورخ ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ به تصویب رسید و همچنان مجری است. مطابق ماده ۸ این قانون، برنامه در قالب لایحه قانون پنج ساله به مجلس ارائه می‌گردد.
- ۴- تا قبل انقلاب، پنج **قانون برنامه پنجساله عمرانی** به تصویب مجلس رسد. آخرین مورد تحت عنوان قانون برنامه عمرانی پنجم (۱۳۵۶-۱۳۵۲) در نه ماده به تصویب رسید.
- ۵- برنامه اول **توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران** در تاریخ ۱۳۶۲/۴/۲۰ به تصویب رسید.
- ۶- **قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور** در ۷۳ ماده، مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ است.
- ۷- مابین برخی از قوانین برنامه فاصله زمانی و تمدید قانون قبل وجود دارد.
- ۸- **قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران** در سال ۱۴۰۳ به تصویب رسید.

اصل یکصد و بیست و ششم قانون اساسی:

رئیس جمهور مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد و می‌تواند اداره آنها را به عهده دیگری بگذارد.

چرای سیاستگذاری برنامه هفتم

- **برنامه باید تابع سیاستهای کلی باشد** بنابراین وضع هر قانون برنامه نیازمند یک سیاستهای کلی است تا راهبردها و خط مشی ها را مشخص کند.
- رعایت سیاستهای کلی برای هر سه قوه و کلیه نهادها **لازم الاتباع** و الاجرا است. (بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی)
- ماده (۲) مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاستهای کلی: قوانین و مقررات به خصوص **قانون برنامه** و بودجه های سنواتی باید در چارچوب سیاستهای کلی تنظیم شود. قوانین و مقررات در هیچ موردی نباید مغایر سیاستهای کلی باشد.
- ماده ۳: مقامات مسؤول در قوای سه گانه، نیروهای مسلح، صدا و سیما و نهادهای عمومی، **مسؤول اجرای سیاستهای کلی نظام** در دستگاه های مربوط می باشند.

سیاست های کلی برنامه پنج ساله هفتم (۱۴۰۱/۶/۲۱)

• ۷ فصل

عنوان فصل	بندهای مربوط	مهمترین احکام
اقتصادی	۵-۱	رشد اقتصادی ۸ درصد، تک رقمی کردن تورم
زیربنایی	۱۲-۶	تولید حداقل ۹۰ درصد کالاهای اساسی و اقلام غذایی در داخل
فرهنگی و اجتماعی	۱۸-۱۳	افزایش نرخ باروری و مولید به حداقل ۲ و نیم
علمی، فناوری و آموزشی	۲۰-۱۹	تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات، امنیت زیرساخت های حیاتی و کلان داده کشور
سیاسی و سیاست خارجی	۲۲-۲۱	همکاری هدفمند و مؤثر سازمان ها و نهادهای مسئول در امور خارجی
دفاعی و امنیتی	۲۴-۲۳	تخصیص حداقل ۵ درصد بودجه عمومی به صنایع دفاعی - امنیتی
اداری، حقوقی و قضایی	بند ۲۵ و ۲۶	هوشمندسازی اداری، رفع فساد، به روزرسانی قوانین و مقررات، اجرای ۱۰۰ درصدی حد نگار

سیاست‌های حقوقی – قضائی بر نامه هفتم پیشرفت

۲۵- تحول در نظام اداری و اصلاح ساختار آن مبتنی بر سیاست های کلی نظام اداری با تأکید بر **هوشمندسازی و تحقق دولت الکترونیک، حذف** تشکیلات موازی و غیر ضرور، **به روزرسانی** قوانین و مقررات، اصلاح روش ها و **رفع فساد** و زمینه های آن در مناسبات اداری.

۲۶- روزآمد سازی سند تحول قضایی و اجرای آن با تأکید بر:

– پیشگیری از وقوع جرم و دعاوی.

– **هوشمندسازی** فرآیندها و بهره گیری از فناوری های نوین در ارائه خدمات قضایی.

– اجرای ۱۰۰ درصدی حد نگار.

– **حمایت حقوقی و قضایی از سرمایه گذاری، امنیت اقتصادی و بهبود محیط کسب و کار.**

– استفاده از ظرفیت های مردمی و توسعه روش های مشارکتی و غیرقضایی در حل و فصل دعاوی.

– تقویت و تثبیت سهم قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت و تأمین نیازهای مالی و استخدامی قوه قضائیه.

– **بالا بردن سطح علمی و شایستگی اخلاقی ضابطان دادگستری.**

– بازنگری در قوانین در جهت کاهش عناوین جرائم و کاهش استفاده از مجازات زندان.

ساختار و مواد قانون برنامه هفتم

۲۴ فصل	تعداد فصول
۱۲۰ ماده	تعداد مواد
۱۱۶ آیین نامه	تعداد آیین نامه ها
۱۵ دستورالعمل	تعداد دستورالعملها
۲۶ برنامه	تعداد برنامه ها (ماده ۱۱۹)
<p>ماده ۱۱۸: «شورای عالی راهبری برنامه» با مسؤولیت معاون اول رئیس جمهور و مرکب از رئیس سازمان (دبیر شورا)، وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزرایی که رئیس کمیسیون های دائمی هیأت دولت هستند و رئیس کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس ناظرین مالی و اجرایی: نظارت بر هر دستگاه</p>	راهبری قانون برنامه
ماده ۱۱۲ – ۱۱۷	فصل ۲۴: تحول حقوقی و قضائی

برخی از احکام مهم فصل حقوقی – قضائی

مواد 112- 117

بند ر ماده ۱۱۳

ارجاع به داوری در مورد اموال غیرمنقول دولتی و عمومی و اجرای آرای صادرشده از مراجع داوری راجع به کلیه اموال غیرمنقول حسب مورد منوط به رعایت اصل یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی، بند (۵) ماده (۴۸۹) قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی) مصوب (۱۳۷۹/۱/۲۱) و استعلام مالکیت از سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی می باشد، **در غیر این صورت رأی داوری، فاقد اعتبار است.**

بند الف ماده ۱۱۷

معاونت حقوقی ریاست جمهوری مکلف است با همکاری قوه قضائیه و سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاههای ذی ربط ظرف شش ماه از تاریخ لازم-الاجرا شدن این قانون، تمهیدات لازم را جهت ساماندهی «مراجع اختصاصی اداری» مبتنی بر رعایت اصول دادرسی منصفانه، تأمین حقوق مردم، رسیدگی شفاف، ثبت شکایات و ابلاغ آرا از طریق ایجاد سامانه جامع برخط، خودکاربر و رایگان با رعایت قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی، عضویت یک کارشناس حقوقی از کارکنان دستگاههای اجرائی در تمامی مراجع اختصاصی اداری که به اختلافات و تخلفات رسیدگی می‌کنند به استثنای مراجعی که یک قاضی در آن عضویت دارد، انجام دهد.

بند ب ماده ۱۱۷

اختلافات میان دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که ذیل قوه مجریه می‌باشند با رعایت اصل یکصد و سی و چهارم (۱۳۴) قانون اساسی حل و فصل می‌شود. **چنانچه دستگاههای اجرائی به هر دلیلی از اجرای تصمیم خودداری کنند، سازمان مطابق تصمیم مذکور مبلغ مورد حکم را از اعتبارات بودجه سنواتی سال آینده دستگاه مربوط، کسر و به اعتبارات دستگاه اجرائی ذی‌نفع اضافه می‌کند.** در مورد آن دسته از شرکتهای دولتی یا مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت یا مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی یا بانکها (که فاقد ردیف در بودجه سنواتی بوده و یا فاقد حسابهای متمرکز هستند) اجرای تصمیم مذکور از محل حسابهای متعلق به آنها، بر عهده خزانه‌داری کل کشور یا بانک مرکزی از محل اعتبارات بودجه سال بعد می‌باشد. **در هر حال ارجاع اختلاف میان دستگاههای اجرائی به قوه قضائیه منوط به تأیید هیأت وزیران است. معاونت حقوقی ریاست جمهوری اجرای تصمیمات متخذه را پیگیری می‌کند. دعاوی کیفری از شمول مقررات این بند خارج است.**

بند پ ماده ۱۱۷

در مواردی که آرای مراجع قضائی در خصوص حقوق و اموال متعلق به دولت مشمول حکم مقرر در ماده (۴۷۷) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۴/۱۲/۱۳۹۲ باشد، معاون حقوقی رئیس جمهور می‌تواند مراتب را به مراجع ذی‌ربط منعکس نماید.

دستورالعمل فوق العاده پست تخصصی حقوقی و یا حمایت قضایی و مشوقها (۱۴۰۳)

هیئت وزیران در جلسه ۳/۵/۱۴۰۳ به پیشنهاد معاونت حقوقی رئیس جمهور (با همکاری سازمان های اداری و استخدامی کشور و برنامه و بودجه کشور و وزارت دادگستری) و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بند (ت) ماده (۱۱۶) قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۴۰۳)، **دستورالعمل فوق العاده سمت (پست) تخصصی حقوقی و یا حمایت قضایی و مشوقها** را در ۶ ماده تصویب کرد:

- ماده ۱- فوق العاده سمت (پست) مشاغل تخصصی حقوقی : امتیاز
- ماده ۳- حمایت قضایی در صورت اخذ رای در مراجع قضائی و شبه قضائی: درصد حقوق
- ماده ۴- مشوق در صورت کارهای ارزنده: درصد حقوق
- ماده ۵- معاونت حقوقی رئیس جمهور بر حسن اجرای این دستورالعمل نظارت می کند.

برخی از نکات قانون برنامه هفتم

مسائل

نکات و ملاحظات قانون برنامه هفتم (۱۴۰۳/۳/۱)

وضعیت تنقیحی نسبت به قوانین معارض: **موقوف الاجرا**

ماده ۱۲۰ -

الف - شمول احکام این قانون بر دستگاههای تحت نظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بر اساس ادن معظم له می باشد.

ب - آیین نامه های مورد نیاز این قانون در مواردی که مدت خاصی برای تصویب آن پیش بینی نشده است، حداکثر ظرف **شش ماه از لازم الاجرا شدن این قانون تهیه** می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد. همچنین دولت یا دستگاههای اجرایی در مواردی که موظف به تهیه و ابلاغ برنامه، دستورالعمل، بسته اجرایی، شیوه نامه و سایر موارد و یا ایجاد سامانه های رقومی شده اند ولی مدت خاصی برای آن پیش بینی نشده است، مکلفند تا پایان سال ۱۴۰۳ نسبت به تهیه و تصویب آن، اقدام نمایند.

پ - ...

ت - **از ابتدای سال ۱۴۰۳** تا زمان لازم الاجرا شدن این قانون، قانون برنامه پنجمین ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی، معتبر است.

معاونت تحقیقات،
آموزش و حقوق شهروندی

از حسن توجه شما سپاسگزارم.

سیاست های کلی نظام قانون گذاری (۱۳۹۸):

۱۷- ترویج و نهادینه سازی فرهنگ رعایت، تمکین و **احترام به قانون** و تبدیل آن به یک مطالبه ی عمومی.